

Houd houtboorders in het oog

Houtboorders laten zich niet gemakkelijk bestrijden. Wie er in de boomkwekerij last van heeft, kan dus maar beter weten met welk beestje hij te maken heeft.

Pascal Braekman, sectoradviseur sierteelt en gewasbescherming

Naar aanleiding van het demoplatform boomkwekerij wezen verschillende telers op de toenemende problemen die zij ervaren met houtboorders. ILVO-experts Jochem Bonte en Johan Witters schonken hier dit jaar tijdens het begeleide bezoek aan het demoplatform ruime aandacht aan. Ze bespraken de meest voorkomende houtboorders.

Monitoring houtboorders

Het waarnemen van de schadeverwekkers kan door visuele inspectie op basis van de symptomen zoals hieronder beschreven voor de verschillende soorten en/of op basis van lokvallen. Deze laatste werken op basis van soortspecifieke sexferomonen en/of specifieke aantrekkingsstoffen. In de loop van 2019 testte het ILVO een aantal lokvallen uit op het demoplatform te Wetteren. Resultaten en meer uitleg over het correcte gebruik van deze lokvallen kan je bij de

verder vermelde ILVO-experten verkrijgen.

Maatregelen

Momenteel zijn er geen insecticiden erkend en beschikbaar om de larven van de houtboorders te bestrijden. Bestrijding van de volwassen insecten is mogelijk via erkende insecticiden, maar praktisch niet haalbaar omwille van hun ruime aanwezigheid. Ze zijn immers niet enkel in de plantages terug te vinden, maar ook errond in houtkanten, bossen, particulier en openbaar groen... Producten die via feromonverwarring werken zijn momenteel niet erkend en beschikbaar in België. Belangrijk is dus als teler om in te zetten op enerzijds hygiënemaatregelen (bijvoorbeeld vertrekken van gezond plantgoed) en anderzijds monitoring met passende gevolgmaatregelen (bijvoorbeeld verwijderen van aangetast materiaal).

Perenprachtkevers

De perenprachtkever (*Agrilus sinuatus*) komt voor op *Rosaceae* en heeft een tweejarige cyclus. De biologie komt sterk overeen met andere prachtkevers, zoals de eikenprachtkever (*Agrilus biguttatus*), maar deze tast eerder verzwakte bomen aan. Na de rijpingsvraat aan de bladeren legt de kever de eieren in juni op de bast in de schorspleten van meestal jonge bomen of takken. Om uitdroging te voorkomen legt de kever de eieren aan de schaduwkant van de boom. De larven boren zich meteen na het uitkomen in het hout en gaan vervolgens in de cambiale zone in zigzagvorm gangen vreten. Na twee jaar gaat de larve verpoppen en maakt deze een 'poppenwieg.' De schors in de omgeving van de 'poppenwieg' wordt groenachtig grijs. Het popstadium duurt drie tot vijf weken. De kevers blijven na de verpopping meestal nog enige tijd in de tak of stam zitten.

Wilgenhoutvlinder

De wilgenhoutvlinder (*Cossus cossus*) komt onder andere voor in wilgen en populieren. De rupsen van de wilgenhoutvlinder kunnen tot 10 cm groot worden en zijn circa 1 cm dik. De rupsen hebben een roodbruine kleur aan de bovenzijde en een geelwitte onderzijde. Ze hebben grote zwarte ogen. De wilgenhoutrups boort gaten in de onderstam van loofbomen. De jonge rupsen kunnen alleen zachte of beschadigde delen van de stam aantasten. Daarom ontstaat er soms ringing net onder het maaiveld. Oude rupsen tasten ook gezonde bomen aan. De aantasting is te herkennen aan de grote ovale openingen. Uit de opening kan sterk naar azijn ruikend, afgewerkt nat boormeel komen. De rups maakt azijnzuur aan om het hout enigszins te kunnen verteren. De wilgenhoutrups vreet gangen in het hout waardoor de boom uiteindelijk breukgevoelig kan worden.

Boktorren

De schade door de houtboorders wordt veroorzaakt door het larvale stadium van kevers, vlinders en houtwespen. De larven van boktorren (bijvoorbeeld *Saperda populnea*, kleine populierenboktor) beschadigen de plant door het maken van tunnels door het cambium (groeiweefsel in stengels) naar het xyleem, dat instaat voor het transport van water en voedingsstoffen. Deze insecten worden floëemvoerders genoemd. Als het cambium volledig geringd is, sterft het deel van de plant boven de schade af. Gedeeltelijke schade heeft gevolgen voor de groei en de gezondheid van het deel boven de schade. Soms is de schade zo ernstig dat grotere en zware takken kunnen afbreken die de boom gevoelig maken voor ziekten. Voor kwekers zijn deze bomen niet meer verkoopbaar. Een aantal soorten (bijvoorbeeld *Rutpela maculata*, geringelde smalboktor) voedt zich enkel op rottend hout. Deze boktorren zijn dus eerder een indicator voor reeds verzwakte bomen.

Gestippelde houtvlinder

In juli en augustus leggen de vrouwtjes van de gestippelde houtvlinder (*Zeuzera pyrina*) honderden eitjes af in spleten en wonden van de bast. De uitgekomen larven boren zich een gang in het merg van de stam of tak in de lengterichting. De rups is ongeveer 5 tot 6 cm lang, heldergeel met zwarte puntjes. Het eerste symptoom is het zichtbare bruine boormeel dat uit de tak komt. Nadien sterven bladeren en ook de tak af. Jonge takken worden uitgehold en breken gemakkelijk af bij wind. Afhankelijk van de temperatuur en het klimaat blijven de rupsen 2 tot 4 jaar in het hout aanwezig. De vlinders verschijnen van juni tot augustus. In onze regionen wordt de gestippelde houtvlinder soms aangetroffen in jonge appel- en perenbomen. Controleer de bomen als de kop achterblijft in de groei. Vele loofbomen en struiken kunnen ook worden getroffen: beuk, lijsterbes, gewone es, sporkehout, Cotoneaster, eik, Prunus, plataan, kamperfoelie, wilg, populier...

Populierenwespvlin-der

De populierenwespvlin-der (*Paranthrene tabaniformis*) lijkt sterk op een wesp. De vlinder komt algemeen voor in wilgen en populierenbossen in heel Europa. De larve is geelachtig wit, tot 4 cm lang. De vlinder vliegt opvallend snel en heeft een duidelijke zoemtoon. Ze zijn vooral actief op zonnige dagen in juni en juli. De vrouwtjes laten hun eitjes vallen bij de stamvoet van oudere populieren. Slechts een klein deel van de uitkomende larven kan zich door de gave schors van de stamvoet en wortels heen boren. Na overwintering dringt de larve dieper in de stam door. Na een tweede overwintering verpopt de larve zich en werkt ze zich half naar buiten. In juni of juli komt de vlinder dan uit. Vanaf dan begin je gaten van ongeveer 8 mm breed in de stam te zien. Deze uitvliegaten vind je aan de stambasis tot maximaal 30 cm hoogte. Typisch zijn de hoopjes boormeel die door kleine openingen naar buiten worden gewerkt en de half uitstekende poppenhulzen.

Schorskevers

De larven van schorskevers maken een gaatje in de buitenste schorslaag en vreten zich dan door het cambium. Hieronder maken de larven een gangenstelsel. Ze eten van het weefsel en het oppervlakkige spinhout en scheiden boormeel uit. Aan de structuur van het boormeel en het vraatbeeld is soms te zien om welke keversoort het gaat. Ze kunnen grote schade toebrengen doordat de vochtvoorziening geblokkeerd wordt en de boom vervolgens doodgaat. De meeste schorskeversoorten (bijvoorbeeld *Ips typographus*, letterzetter) tasten enkel bomen aan waarvan de sapstroom (tijdelijk) is geblokkeerd als gevolg van stress (droogte, hitte, stormschade, ziekte...) en zijn dus niet de primaire oorzaak van de aantasting. ■

Voor uitgebreide informatie neem je contact op met:

- Jochem Bonte (jochem.bonte@ilvo.vlaanderen.be)
- Johan Witters (johan.witters@ilvo.vlaanderen.be)